

בדבר מכשיר שמיעה חשמלי בשבת

השאלה:

האם מותר להשתמש במכשיר שמיעה חשמלי בשבת והאם מותר להפעילו בשבת?

תשובה:

בהפעלת מכשיר השמיעה יש משום מבעיר ומכבה, מניין "שבפתיחתם הכפתור מתחברים חוטי החשמל שבבטריה. החיובי והשלילי, ובסגירת הכפתור נפסקים החוטים זה מזה, ובכל פעם כשמתחברים החוטים או בשעה שהם נולדים ניצוצות והרי זה פסיק רישיה באיסור דאורייתא" (שו"ת חלקת יעקב, סימן מ"א). לעומתו, יש מי שסובר, שבהוצאת ניצוצות חשמליים אלו אין משום איסור דאורייתא, אלא שנראה כמלאכה (שו"ת מנחת יצחק, חלק ב', סימן י"ז, אות ג'). גדר אחר לאיסור בהפעלת מכשיר כזה כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ו', סימן ו'): כל הפעלת חומר. אף שאינו מאיר ואינו מתאדם ומתחמם, אלא שהולך וכלה מחמת שמוש. חייבים על הפעלתו משום מבעיר, והרי הבטריה הולכת וכלה עם השמוש בה. עוד איסור יש בהפעלת מכשיר זה – לפי שיטת החזון איש יש בהדלקת חשמל בשבת משום "מתקן כלי" ונחשב כבונה מן התורה. והרי במכשיר זה, לפני הפעלתו היה כגוף מת ועם פתיחת הכפתור כאלו מכניס רוח חיים לכל חלקי המכונה.

לעומת פוסקים אלה, סבור הגרש"ז אויערבך (הובאו דבריו בשערים מצויינים בהלכה, סימן פ'. סקל"ט), שאם חוטי החשמל אינם מתאמים ע"י פתיחת הזרם, אין משום איסור מבעיר ומותר להפעיל את המכשיר בשבת.

אך לגבי המכשירים החדשים הפועלים ללא סוללה למשך שנים רבות והחרש אינו מפעילם כלל. מודים כולם שאין בהם משום איסור בהרכבתם על האוזן (ציץ אליעזר, שם). הנה לדעת הפוסקים, שיש איסור בהפעלת המכשיר, האם אסור גם להשתמש בו כשהוא מופעל בערב שבת? הבעיות הן:

א. האם יש במכשיר משום מוקצה?

ב. האם יש לחשוש שמא ישכח ויסגור את המכשיר?

ג. האם מותר לטלטל את המכשיר במקום שאין עירוב?

רוב הפוסקים סבורים. שאין במכשיר זה משום איסור מוקצה, על פי הדין שכלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו, ובודאי יש כאן משום "צורך גופו".

ביחס לבעיה. שמא ישכח ויפעיל המכשיר, מציעים הפוסקים, שיעשה שינוי בולט כדי שלא ישכח. כגון לתפור בחוט את כיס בגדו, שהסוללה מונחת בו, וכיוצא בזה. וביחס לטלטול המכשיר במקום שאין עירוב, פסק הגרצ"פ פרנק וזה לשונו: "עכשיו נחחדשה מכוונת שמיעה

מכונת שמיעה חדשה, שלמראית עין אינה ניכרת כלל, שיש בה מכשיר שמיעה. שהיא כולה כמעשה משקפיים רגילים הרכובים על העיניים... וכפי שנהגו לצאת במשקפים, הועיל לו כוח רגילותו התמידית, להחשב אצלו כלבוש או תכשיט ויש להקל בזו" (הר צבי, טור אורה חיים, סימן שמ"ה).

מסקנה:

"כללו של דבר, הפעלת מכונת חרשים בשבת לפתחה כדי להשתמש בה ולסגרה אחר גמר השמוש, אסורה משום מדליק ומכבה, או משום בונה וסותר, לפי דעת החזון איש. ברם. מכונה מופעלת מערב שבת ואין סוגרים אותה עד למוצאי-שבת, דעת רוב הפוסקים האחרונים להתיר שמושה בשבת, בתנאי שיעשה בה שינוי להיכר, כדי שלא ישכח ויבוא לכבותה בשבת".

(הרב ש. ח. רובינשטיין, הורה שבעל-פה, כרך ס', חשכ"ז, עמ' 10).

מקורות נוספים:

שו"ת משפטי עוזיאל, מהדורא תניינא, א"ח, סי' ל"ו, אות ג'; שו"ת מנחת יצחק, ח"א, סי' ל"ז; שם, ח"ב, סי' י"ז-י"ח, קי"ב-קי"ג; שם, ח"ג, סי' מ"א: ר' עקיבא ותורתו. ילקוט האגרות, סי' כ"ט; עדות לישראל, עמ' 122; ועוד.